AAN :

de Leden der Economische sub-Commissie
van de Commissie Beyen.

M.N. v. BUITENLANDSE ZAKEN
ING KOMEN
26 MRT. 1953
NR: 38.962
050

050/53.2

Ten vervolge op de notitie van 23 dezer, waarbij wij U een ontwerp-mandaat voor de Economische Commissie toezonden, bereikt U hierbij een nota van de Heer Wemelsfelder, waarin enkele principiële beschouwingen worden gegeven over de in het ontwerp-mandaat genoemde punten A t/m H.

Het zal gewenst zijn, dat de Economische sub-Commissie deze punten principieel bespreekt, vooral nu gaandeweg blijkt dat in de kringen van sommige Ministeries de behoefte aan zo een principiële discussie wederom is gegroeid. Vervolgens kunnen dan aan de hand der discussies één of twee werkgroepen een ontwerp maken, waarin de conclusies in artikelvorm worden samengevat, waarna tenslotte de Economische sub-Commissie zal moeten komen tot een tweetal stukken :

1. een in artikelvorm nader uitgewerkt schema van de voorstellen Beyen,
2. een daarop berustend stel amendementen voor het werkstuk van Straatsburg.

Deze twee stukken zullen dan met een korte toelichting naar de volledige Commissie moeten worden gezonden.

Dr. J. Linthorst Homan

25 Maart 1953

© NA, 2.03.01 (Arch. AZ/KMP) (Nationaal Archief, Den Haag) inv.nr. 22916
http://resources.huygens.knaw.nl/europeseintegratie/doc/S00987

N O T A

betreffende eerste voorlopige uitwerking van het door Nederland gedane voorstel inzake een Europese tariegemeenschap.

A. BEGRIPSBEPALING MARCHE COMMUN.

I. De voorwaarden voor een gemeenschappelijke markt.

De Nederlandse Regering heeft zich in haar memoranda uitdrukkelijk uitgesproken voor de vorming van een marché commun: "En formulant les objectifs de la Communauté Politique il y aurait lieu d'énoncer expressément la création d'un marché commun." Dit begrip is ook in de O.E.E.S. steeds meer naar voren gekomen - zie vooral het recente Vierde Jaarrapport - terwijl de E.C.E. het in zijn laatste Jaarrapport enigermate heeft trachten aan te geven.

Het is dan ook wellicht allereerst nuttig een analyse te geven van dit begrip, alvorens de door de Regering als een eerste stap aangegeven tariefgemeenschap te bezien.

In feite is de gedachte van de "marché commun" ontleend aan de klassieke economische theorie van de internationale handel, die er van uitgaat, dat een zo groot mogelijke vrijheid op het terrein van het economisch handelen "automatisch" leidt tot een optimale arbeidsverdeling tussen de nationale staten onderling. Zodra een land, aldus deze gedachtengang, in dit automatisme door protectionistische maatregelen in gaat grijpen, komt dit neer op een doorbreking van deze optimale arbeidsverdeling, omdat men in een autarkische staat de productiemiddelen relatief inefficienter gaat aanwenden dan onder een systeem van vrije handel mogelijk zou zijn.

Aangezien de huidige situatie er in feite één is van een vrij ver doorgevoerd protectionisme, wordt met de moderne versie van de "marché commun" de klassieke redenering omgekeerd, zodat een opheffing van de belemmeringen het gewenste optimale effect zou moeten hebben. Deze opvatting is alleen juist onder een bepaald aantal "ideale" voorwaarden, die in de deelnemende landen zouden moeten heersen. Deze premissen zouden als volgt kunnen worden samengevat:

1) Het economisch proces moet zich afspelen in een milieu, waarin het "economisch motief" een neutrale onbelemmerde factor is, zodat de politiek zich hiermede niet bezig houdt, doch uitsluitend met "politiek". Het economisch proces bestaat dan uit een aantal communicerende vaten, die vraag en aanbod in evenwicht brengen.

2) Er dient een vrije aanwendingsmogelijkheid voor het geld te bestaan. Dit houdt in:

   a) vrij geldverkeer naar binnen, zodat het geld op de binnenlandse markt daar kan worden aangewend, waar de bezitter dit wenst (nivellering van het grensnut van het geld met het grensnut van de goederen);
   b) vrij geldverkeer naar buiten, zodat het geld op de buitenlandse markt daar kan worden aangewend, waar de bezitter dit wenst (nivellering met het grensnut van buitenlandse goederen).

   De voorwaarden voor deze laatste premisse zijn behalve een vrij goederenverkeer:
   1) vrije en beweeglijke vorming van de ruilvoet met het buitenland,
   2) vrij kapitaalverkeer met het buitenland.

   Onder het regime van de gouden standaard werd aan beide laatste voorwaarden in het algemeen behoorlijk voldaan, terwijl dit internationale geldstelsel vrij kon functionneren binnen het raam van de overige premissen.

3) De beloning van de productiefactoren dient plaats te vinden op grond van hun economische prestatie (grensproductiviteitsprincipe). Deze voorwaarde is uitermate belangrijk, omdat het inhoudt, dat een opheffing der belemmeringen alleen dan juist is, indien alle ondernemingen in internationaal verband onder dezelfde startvoorwaarden aan de internationale concurrentie kunnen mededoen. Zodra de beloningen sterk afwijken van wat de geleverde prestaties economisch "waard" zijn, worden de prijzen vervalst en verliezen de prijzen in feite hun mogelijkheid tot indicatie van

de meest rendabele (en dus optimale) aanwending der productiefactoren. Reeds Haberler wees erop, dat, indien de prijzen onderling zijn scheefgetrokken, juist het tegendeel van een optimale arbeidsverdeling plaats vindt.

4) Een vierde voorwaarde is gelegen in het feit, dat de productiefactoren beweeglijk dienen te zijn, zodat zij daar kunnen worden aangetrokken, waar de opbrengst het aantrekkelijkst is.
In feite is de meest ideale theoretische constructie bereikt, indien de reactiesnelheid oneindig is, zodat alle productiemiddelen wegvloeien van ongunstig beloonde plaatsen naar plaatsen met gunstiger beloning. Zodra deze beweeglijkheid gering wordt, of zelfs gelijk wordt aan nul, verliest de theorie van de optimale aanwending der productiekrachten zijn zin, omdat een opheffing van handelsbelemmeringen slechts tot een afneming van het nationaal inkomen leidt.

5) Ook moeten de productiefactoren onderling substitueerbaar zijn, d.w.z. arbeid moet door kapitaal worden vervangen en vice versa. Wanneer dit nationaal of internationaal niet zo is, worden de kapitaalmiddelen (b.v. door ingrijpen van de Overheid of door andere belemmeringen) niet daar aangewend, waar de behoeften het grootst zijn.

6) Tenslotte kan als laatste voorwaarde genoemd worden:
Schaarste van de productiefactoren: kapitaal, arbeid en grond. Zolang al deze factoren schaars zijn, bepaalt de intensiteit van de behoeften, in welke richting het desbetreffend productiemiddel zal worden aangewend, zodat een bevrediging van de behoeften in volgorde van dringendheid gewaarborgd is. Zodra één van deze factoren niet langer schaars is (b.v. in geval van grote werkloosheid), verliest natuurlijk de gedachte van de comparatieve kosten zijn kracht en heeft protectie nationaal-economisch gezien voordeel.

Ter beperking van de omvang van dit exposé moge hier verwezen worden naar notitie № 191 ("De samenhang tussen

economische en politieke integratie"), die aan de leden van de Commissie Beyen werd toegezonden, waarin uitvoerig werd aangetoond, dat al deze premissen, die nodig zijn om een "marché commun" (als een markt, waar optimale arbeidsindeling bestaat) te laten functionneren, onderworpen zijn aan het specifiek financiëel-, sociaal- of economisch beleid van de nationale overheid, dat van land tot land sterk verschilt. Het is in dit verband overbodig om vast te stellen, dat er in dit opzicht geen sprake meer is van het "vrije spel der krachten". Het is dan ook geen wonder, dat de theorie, die de basis vormt voor hogergenoemde gedachten, ontstond in een tijd toen a) nog een gering percentage van het nationaal inkomen in handen van de overheid kwam, b) prijzen en lonen flexibele grootheden waren, c) het internationaal geld- en kapitaalverkeer vrij functionneerde binnen het raam van de gouden standaard.

De bedoeling van deze uiteenzettingen is dus duidelijk te doen uitkomen, dat wij niet te maken hebben met een situatie, waarin enkel reeds de vrijmaking van het verkeer van goederen, personen en kapitaal - zie artikel 81 van het Straatsburgse Statuut - een ideale werkverdeling en specialisatie voortroept, doch met een situatie, waarin om zeer vele redenen, b.v. overbevolking en daarop gebaseerde politiek, het "oude" automatisme wordt doorkruist. De E.C.E. heeft zeer juist aangetoond, dat er dus gelijktijdig twee dingen nodig zijn:

1. vrijmaking van het intra-Europese verkeer;
2. omschakeling van nationale in Europese economische politiek.

II. De consequenties van het beleid.

De conclusies uit het bovenstaande kunnen niet anders zijn, dan dat een "marché unique" alleen bereikbaar is bij een overdracht van alle belangrijke economische, financiële en sociale bevoegdheden aan de Hoge Autoriteit - resp. bij een zeer intensieve coördinatie hiervan. In feite bestaat er - zoals hierna ook uit de analyse van de douane-unie uitvoeriger moge blijken - geen logische tussenweg, omdat de resultaten

van een bepaald nationaal-economisch beleid dwars door alle bedrijfstakken heen kunnen lopen (zoals later eveneens in deze notitie ter sprake zal komen) en daardoor de concurrentie-omstandigheden niet meer gelijk zijn en dus tevens het begrip "natuurlijke concurrentieverhoudingen" veel van zijn inhoud heeft verloren.

Dat dit alles geen theorie is, blijkt ook uit een bestudering van de ontwikkeling in typisch federale structuren, waarvan Zwitserland een veel aangehaald voorbeeld is. Hoewel de Zwitserse grondwet in alle opzichten doordrenkt is van de decentralisatiegedachte, is de huidige situatie onder de drang der omstandigheden zodanig gegroeid, dat met behulp van diverse slimme juridische constructies in feite alle belangrijke financiële, economische en sociale bevoegdheden bij de Zwitserse Bondsregering zijn ondergebracht.

Aangezien de hierboven ontwikkelde constructie echter momenteel om practische, historische, politieke en tactische redenen in Schuman-Europa onmogelijk is, zal met een aanzienlijk minder vergaande constructie moeten worden gewerkt, die allerwege echter de duidelijke sporen van het noodverband zal dragen. Op zichzelf behoeft dit - mits men zich hiervan bewust is - o.i. geen bezwaar te vormen. Aangenomen mag n.l. worden, dat enkele grove economische principes door alle verschillen in nationaal-politieke doelstellingen heen zullen werken - en wel zodanig, dat de bijzonder inefficiënte bedrijven toch zullen verdwijnen, terwijl de bijzonder efficiënte bedrijven er wel bij zullen varen. In de grote tussengroep zouden dan enkele slachtoffers op economisch minder rechtvaardige wijze kunnen vallen. Gezien echter: (a) de betrekkelijk onbelangrijke kwantitatieve verhoudingen waarom het hier gaat (waarop wij in de volgende paragraaf ingaan) (b) de vele voorzorgsmaatregelen en waarborgen, die toch geschapen moeten worden (c) de algemene veel verder reikende doelstellingen van de integratie en (d) het feit, dat perfectionisme ook bij een ruimere overdracht van bevoegdheden (gesteld, dat deze mogelijk zou zijn), uitgesloten is, menen wij, dat over deze bezwaren heen gestapt zou kunnen worden.

B. Het invoerrechtenvraagstuk binnen het raam van de economie van Schuman-Europa.

De gevolgen van de voorgestelde tariefgemeenschap kunnen in twee gedeelten worden onderverdeeld, namelijk:

a) De gevolgen in het buitenland;

b) de gevolgen in Nederland.

Wat a) betreft is het wellicht allereerst gewenst om een indruk te verkrijgen van de algemene consequenties in het buitenland, teneinde:

1) gewapend te zijn tegen mogelijke buitenlandse tegenwerpingen.

2) De positie van Nederland mede te kunnen bepalen aan de hand van de moeilijkheden, die in het buitenland kunnen ontstaan.

De repercussies zouden dan in vier hoofdstukken kunnen worden onderverdeeld, namelijk:

1) de rechtstreekse invloeden op de welvaart in de verschillende volkshuishoudingen;

2) de invloeden op de fiscale verhoudingen, tengevolge van het eventueel wegvallen van het tarief als bron van inkomsten;

3) de invloeden op de betalingsbalansen in de deelnemende en niet-deelnemende landen;

4)de invloeden op de thans beschermde bedrijven en daardoor indirect op de nationale welvaart.

In verband met de hierboven geschetste problematiek is het wellicht dienstig allereerst een schets te geven van de ontwikkeling van het integratie- en desintegratieproces in de deelnemende Schumanlanden om daarna mede aan de hand hiervan een analyse te geven van de hierboven genoemde probleemstellingen Uiteraard is deze analyse in dit stadium macro-economisch, zodat niet is nagegaan, welke consequenties een tariefgemeenschap heeft voor de incidentele bedrijven of bedrijfstakken.

1) Het welvaartsaspect.

De betekenis van het invoerrechtenvraagstuk in Europa wordt verschillend getaxeerd. In het algemeen ziet men hierin echter wel een economisch gegeven, dat van grote invloed is op het economisch proces. Een liquidatie, respectievelijk

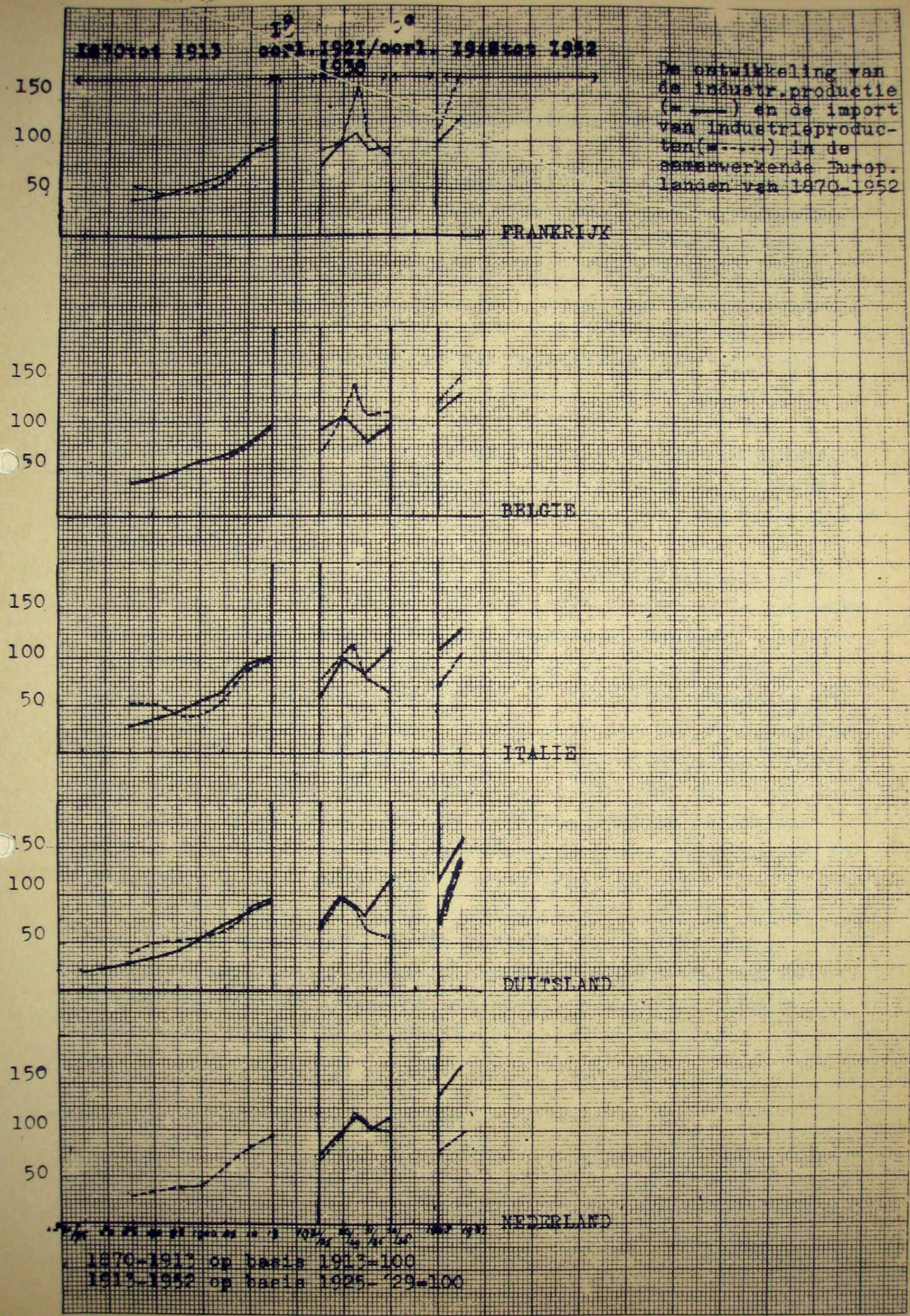

De ontwikkeling van de industr.productie (= ——) en de import van industrieproducten (= - - - -) in de samenwerkende Europ. landen van 1870-1952

A 4 210 • 297 mm

reductie, van de tariefmuren zou belangrijke en ernstige repercussies met zich meebrengen.

Dat deze opvatting in verschillende landen vaste voet heeft gekregen, hangt o.i. zeer sterk samen met de verschillende oorzaken, die de psychologie van het probleem raken.

In de eerste plaats heeft het invoerrechtenvraagstuk in verschillende Europese landen, die van nature protectionistisch zijn ingesteld, belangrijke politieke aspecten.

In de tweede plaats brengen tariefreducties juist de beschadigde belangen sterk in beroering. Aangezien men de bevoordeelde belangen nooit hoort,klint de schreeuw van de benadeelden onevenredig sterk door, temeer indien deze kans zien de publiciteitsorganen in te schakelen. Optisch krijgt men hierdoor vaak een verkeerde indruk van het werkelijk effect van tariefverlaging.

In de derde plaats dreigt bij tariefonderhandelingen het gevaar, dat de onderhandelaars verstrikt worden in de ingewikkelde en gedetailleerde tariefproblematiek, waardoor de grote lijnen vervagen en de samenhang met de algemene economische problemen losser dreigt te worden. De tariefonderhandelingen, zoals deze tot nu toe zijn gevoerd, zijn dan ook altijd gebaseerd geweest op een min of meer minitieus afwegen van belangen en belangetjes. Dit vloeide uit de aard der zaak voort.

Men mag aannemen, dat het kernvraagstuk in de tariefdiscussies gelegen is in de problemen, die samenhangen met de nationale en internationale arbeidsverdeling.

In het algemeen kan men stellen, dat indien de invoer van industrieproducten in een bepaald land minder sterk toeneemt dan de industriële productie, de zelfverzorgingsgraad groter wordt, terwijl omgekeerd de autarkie afneemt, indien de invoer van industrie-producten verhoudings-

gewijs d.w.z. in vergelijking met de nationale industriële productie, steeds groter wordt. De gelijktijdige reductie van invoerrechten in twee landen bevorderd uiteraard - doordat invoer en uitvoer toenemen - de "ontautarkisering". Anderzijds bewerkstelligen quantitatieve restricties en hoge tolmuren de nationaal-economische zelfgenoegzaamheid.

In de bijgaande grafieken (pag 8 a) is nu nagegaan hoe in dit opzicht de ontwikkeling van de industriële invoer en de industriële productie in de Schumanlanden van 1870 tot 1952 is geweest.[1)]

Het blijkt dat wij drie grote perioden kunnen onderscheiden met ieder hun eigen kenmerken, zoals deze ook in de ingelaste grafieken duidelijk tot uitdrukking komen, n.l.

a. De eerste periode van 1870 tot aan de eerste wereldoorlog. Zowel de industriële productie als de industriële import in de Schumanlanden nemen dan voortdurend parallel en gelijkmatig toe. Er zijn geen grote verstorende invloeden, terwijl de gehele ontwikkeling in alle deelnemende Europese landen in deze tijd hetzelfde karakter heeft, dat tot uitdrukking komt in een toenemende arbeidsverdeling. De zelfvoorzieningsgraad blijft nagenoeg constant, zoals ook uit de tekeningen blijkt.

b. De tweede periode na de eerste wereldoorlog blijkt grote verschuivingen teweeg te brengen. Tot aan het hoogtepunt van 1929 ziet men nog een zekere paralleliteit tussen de importen van industrieproducten en de nationale producties van industriegoederen met een tendentie tot relatieve toenamen van het industriëel handelsverkeer. Na de crisis viert echter het protectionisme hoogtij. De invoer van fabrikaten wordt beperkt (en daalt meestal zelfs in absolute zin) terwijl de productie van eigen nationale productie wordt gestimuleerd. Men kan uit de bijgevoegde grafieken dan ook zien hoe de importlijnen en productielijnen steeds verder uiteenlopen. Het opvallende is, dat deze discontinuïteiten zich in Nederland - als traditioneel bolwerk van vrijhandel - eerst laat manifesteren.

c. De derde periode begint na de tweede wereldoorlog. Ook in dit opzicht is het natuurlijk van belang, hoe de uitwisseling

1) Het is helaas om statistische redenen niet mogelijk geweest een soortgelijke analyse voor de landbouw te maken.

van industrieproducten zich gedraagt en in hoeverre er sprake is van een grotere of minder grote industriële arbeidsverdeling in het samenwerkende Europese gebied.

Het opvallende is, dat de uitwisseling van industrieproducten in verhouding tot de nationale productie, vergeleken met 1938, in vrij sterke mate is toegenomen. Dit houdt dus ook in, dat de industriëen der Europese landen in veel sterkere mate de industriële concurrentie moesten doorstaan dan voor de oorlog het geval was.

De huidige situatie.

Het bovenstaande komt dus eigenlijk voor wat de huidige situatie betreft hierop neer, dat datgenen wat men vreest van een reductie of liquidatie der invoerrechten zich momenteel reeds in zekere mate in het gebied der deelnemende landen voltrekt of heeft voltrokken.

Onderstaand staatje geeft de situatie met betrekking tot invoer en productie weer t.o.v. 1938. Aangezien het gesignaleerde verschijnsel in het gehele Schumangebied optreedt (behalve merkwaardigerwijze in Nederland, waarop wij straks terugkomen), mag men aannemen, dat het gehele industriële handelsverkeer (import en export) over de verschillende nationale grenzen hierdoor is beinvloed, zodat het gehele industriele ruilverkeer relatief intensiever is geworden.

Import en Productie van industriële eindproducten in de Schumanlanden na de oorlog (1938 = 100).

	Frankrijk		België		Italië		Duitsland (1936=100)		Nederland	
	Inv.	Prod.	Inv.	Prod.	Inv.	Prod.	Inv.	Prod.	Inv.	Prod.
1938	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1948	129	122	129	122	108	100	165	90	81	120
1951	175	142	160	142	154	143	250	136	100	144

Uit de grafiek kan men opmaken, hoe door het feit dat na 1948 de importlijnen veel sterkere stijging vertonen dan de productielijnen niet alleen de tendentie blijkt te bestaan van een afnemende autarkie, doch ook kan men uit een vergelijking met de 1938-lijnen opmaken, dat zoals ook uit de cijfers blijkt de zelfgenoegzaamheid momenteel geringer is dan vóór de oorlog.

Dat na de oorlog de importlijn in ons land vrij sterk bij de productielijn is achtergebleven, kan gemakkelijk verklaard worden uit het feit, dat wij een exceptioneel laag prijsniveau hebben, waardoor men hier te lande aan binnenlandse producten verreweg de voorkeur geeft boven de relatief dure buitenlandse producten. In deze richting wijst ook het feit dat de index van de industriële uitvoer van Nederland ver ligt boven de industriële productie-index. In 1951 bedroeg de industriële productie t.o.v. 1938 146% van de productie in dit basisjaar, terwijl de industriële export een niveau van 160% van dat in 1938 bereikte.

Tenslotte blijkt nog uit de grafieken, die voor de gehele periode van 1951 tot 1952 gebaseerd zijn op een index 1925 - 1929 = 100, dat in alle landen, zowel productie als importvolume het hoogtepunt van deze voor-oorlogse hausse-periode thans hebben overschreden of bijna bereikt. Wel kan men uit het feit, dat in alle landen (behalve in Frankrijk en België) de productielijnen boven de importlijnen liggen, opmaken, dat de relatieve verhouding die tussen industriële productie en industriële invoer in deze voor-oorlogse tijd (die als de laatste opbloei-periode van de vrije handel kan worden aangemerkt) bestond, nog steeds niet is bereikt.

De directe betekenis van de omvang der rechten voor de nationale economiëen.

In aansluiting op het voorafgaande is het interessant een indruk te verkrijgen van de orde van grootte, waarover wij bij het tariefprobleem praten. Een en ander kan tot uitdrukking worden gebracht, indien wij nagaan welke de betekenis van het invoerrecht in het raam van de nationale economie is, wanneer het uitgedrukt wordt in een percentage van het nationale inkomen.

Opbrengst invoerrechten in % van het nationaal inkomen

	Frankrijk	Nederl.	België	Italië	Duitsl.
1938	2.1	2.0	2.4	1.2	1.9
1950	0.5	1.7	1.2	3.1	1.0
1951	0.5	2.6	1.0	3.3	1.0

Het invoerrecht is binnen het raam van het nationaal inkomen dus van minimale betekenis. Dit laatste wordt nog geaccentueerd door het feit, dat de invoerrechten hier weergegeven zijn voor de import uit de gehele wereld. De invoerrechten, die binnen het raam van de Schuman-economie drukken zouden bij een nog gedetailleerder berekening dus een fractie van een fractie vormen. Wel moet natuurlijk bij de interpretatie van dit cijfermateriaal de nodige voorzichtigheid in acht worden genomen, doch ook bij een zeer ruime fouten-marge geeft het een zekere indicatie.

2) De opbrengsten voor de Staat.

Tenslotte is er nog het fiscale aspect, dat veelal ook in de discussies met meer of minder kracht naar voren wordt gebracht.

In onderstaand overzichtje is berekend, welk aandeel van de totale belastingopbrengsten in de verschillende deelnemende landen voortvloeit uit de opbrengsten van het invoerrechtenstelsel.

Opbrengsten van invoerrechten in % van totale belastingopbrengsten.

	Frankrijk	Nederland	België	Italië	Duitsland
1938	14 %	17 %	?	17 %	7 %
1950	2 %	7 %	4 %	7 %	4 %
1951	2 %	7 %	4 %	7 %	-

Het blijkt, dat ook dit in geval, behalve voor Nederland en Italië, de invoerrechten als bron van staatsinkomsten van geringe betekenis zijn en zelfs van afnemend belang worden.

Ook hier moet bovendien weer aangetekend worden, dat dit de opbrengsten zijn die uit de douanerechten op de import uit de gehele wereld voortvloeien. De Schumanlanden betrekken echter 75 % van hun producten buiten het Schumangebied. Gezien het feit, dat zich hieronder relatief veel grondstoffen bevinden zou het verlies aan procentuele opbrengsten voor de verschillende deelnemende landen ruwweg waarschijnlijk de helft bedragen van de aangegeven percentages. Daat komt dan nog bij dat indien een tarief eenmaal tot 0 is gereduceerd, niet onaanzienlijke besparingen op de uitgaven voor de staat mogelijk zijn (bezuiniging op douanecontrôle, etc.) Voor een land als b.v. Frankrijk, kan dan practisch niet meer van een verlies aan staatsinkomsten worden gesproken.

In het algemeen mag men dan ook wel concluderen dat in grote lijnen en in breder verband het fiscale aspect van de tariefproblematiek evenzeer van ondergeschikte betekenis is.

3. De samenhang met het betalingsbalansprobleem.

Naast het algemeen effect op de welvaart vormt het effect op de betalingsbalansverhoudingen een speciaal technisch probleem, waarvoor een zo bevredigend mogelijke oplossing zal moeten worden gevonden, omdat verwacht mag worden, dat ook in dit opzicht in het buitenland veel bezwaren naar voren zullen worden gebracht. Er zullen hier verschillende gevolgen ontstaan, die als volgt omschreven kunnen worden:

a) Allereerst zullen aankopen der Schumanlanden uit het niet-deelnemende gebied worden overgeschakeld naar het wel-deelnemende gebied.

b) De export naar het niet-deelnemende gebied zal men op hetzelfde niveau trachten te handhaven - zodat hier als totaal een toenemende bedrijvigheid voor de Schumanlanden uit voortvloeit.

c) De betalingsbalansen met het niet-deelnemende gebied worden als gevolg van (a) en (b) voor de niet-deelnemende landen ongunstiger - met de mogelijke kans, dat deze landen tot quantitatieve restricties over moeten gaan of voorzover reeds aanwezig deze mogelijk zullen verscherpen.

d) Tenslotte zal in de Schumanlanden door de optredende prijsdalingen de vraag naar elkaars producten over en weer toenemen met dien verstande, dat in Nederland, dat relatief protectionistischer wordt en bovendien een groter afzetgebied krijgt, de betalingsbalans relatief gunstiger zal ontwikkelen dan in Frankrijk.

Wat de omvang van de onder (a) t/m (c) genoemde omschakelingseffecten betreft menen wij, dat deze behoorlijk groot zullen zijn. Allereerst lijkt het ons in dit verband van byzondere betekenis, dat de omliggende niet-deelnemende landen sterk met de Schumangemeenschap concurrerende structuren hebben.

Dit blijkt wel, indien wij het patroon van de industriele invoer in het Schuman-gebied analyseren.

IMPORT SCHUMAN-LANDEN

	Uit eigen gebied	Uit andere landen
Chemische producten e.d.	45 %	55 %
Textielproducten e.d.	65 %	35 %
IJzer- en staalproducten e.d.	50 %	50 %
Machines, transportmat. e.d.	42 %	58 %
Diverse industrieproducten	51 %	49 %

Van de totale invoer (incl. grondstoffen e.d.), komt 25% uit het tariefgebied en 75% uit het niet-deelnemende gebied.

Wanneer de douane-unie ten opzichte van de andere landen ongeveer hetzelfde recht handhaaft, doch binnen het gebied de tarieven reduceert, zal men de aankopen overschakelen van het niet-douanegebied. Gezien het feit, dat de tarieven in sommige landen hoog zijn, zodat bij tariefreductie de prijsvoordelen ten opzichte van de niet-deelnemende landen vrij groot worden; gezien bovendien de mogelijkheden om van leverancier te verwisselen (zie tabel), zal men er rekening mede moeten houden, dat hier vrij grote verschuivingen op zullen treden.

Wat de onder d) genoemde effecten betreft, menen wij te mogen stellen, dat deze betrekkelijk gering zullen zijn. Van fundamenteel belang zijn in dit verband natuurlijk de binnenlandse vraagelasticiteiten. Dat deze gering zijn en dientengevolge ook in hun effect geen bijzonder grote invloed hebben, kan verdedigd worden op grond van de volgende argumenten:

1) Uit alle tot nu toe uitgevoerde onderzoekingen is gebleken, dat de vraag naar industrieproducten een geringe elasticiteit heeft. De kracht van het merkartikel, de goodwill, etc. zijn voor eindproducten van zodanige betekenis, dat de prijs niet meer doorslaggevend is.
2) Het publiek heeft een bepaalde hoeveelheid "koopkracht" beschikbaar voor de aanschaf van goederen. Wanneer de vraag naar buitenlandse producten elastisch zou zijn, zou dit inhouden, dat men b.v. bij een 15%-prijsdaling 30% méér goederen zou aanschaffen, zodat het niveau aan uitgaven zou stijgen. Dit is dan theoretisch alleen mogelijk, òfwel door intering, of ten koste van de spaargraad. Dergelijke

repercussies zijn onwaarschijnlijk, zodat een elasticiteit, die kleiner dan één is, zeer aannemelijk is, wat inhoudt, dat de toeneming van de import bescheiden zal zijn.

3) De tariefunie heeft betrekking op een klein gebied - zodat het betalingsbalanseffect hierdoor wordt gemitigeerd. Temeer, waar de grondstoffen voor een belangrijk deel uit derde landen worden betrokken.

4. De liquidatie der invoerrechten wordt over lange jaren uitgesmeerd, wat eveneens mitigerend werkt.

In overleg met het C.P.B. werd langs econometrische weg onderstaand schema opgemaakt, dat ten aanzien van het "voor ogen stellen" der problemen zeer verhelderend werkt.

Wat de betrouwbaarheid van deze gegevens betreft, zou het volgende aangetekend kunnen worden.

Men kan deze gegevens o.i. uitsluitend gebruiken ter bepaling van de gedachten. Genoemde berekeningen geven de richting der effecten weer, doch uiteraard niet de exacte omvang der effecten.

In het licht van de hierboven ontwikkelde argumenten zijn de gebruikte premissen dan ook zeker niet irreëel te noemen. Men moet de cijfers als zodanig echter vertalen in begrippen zoals "groot", "betrekkelijk groot", "betrekkelijk klein", etc.

In mln $

NEDERLAND

Toe- of afneming van de handel tengevolge van tariefunie.

	1951 totaal	Met Schuman gebied	Met rest van de wereld	Totaal toe-of afneming	In %
Export	1466	+ 54	0	+ 54	+ 4
Import	1323	+ 57	- 60	- 3	- 0,2

België

Toe- of afneming van de handel tengevolge van tariefunie.

	1951 Totaal	Met Schuman-gebied	Met rest van de wereld	Totaal toe- of afneming	In %	
Export	1866	+ 70	0	+ 70	+ 4	Exp.
Import	1029	+ 55	- 54	+ 1	+ 0.1	Imp.

Frankrijk

Toe- of afneming van de handel tengevolge van tariefunie.

	1951 Totaal	Met Schuman-gebied	Met rest van de wereld	Totaal toe- of afneming	In %	
Export	2939	+ 82	0	+ 82	+ 3	Exp.
Import	1920	+ 125	- 62	+ 63	+ 3	Imp.

W.Duitsland

Toe- of afneming van de handel tengevolge van tariefunie.

	1951 Totaal	Met Schuman-gebied	Met rest van de wereld	Totaal toe- of afneming	In %	
Export	2628	+ 143	0	- 143	+ 5	Exp.
Import	1367	+ 106	- 62	+ 44	+ 3	Imp.

Italië

Toe- of afneming van de handel tengevolge van tariefunie.

	1951 Totaal	Met Schuman-gebied	Met rest van de wereld	Totaal toe- of afneming	In %	
Export	1345	+ 54	0	+ 54	+ 4	Exp.
Import	814	+ 61	- 20	+ 41	+ 5	Imp.

Enkele zeer merkwaardige conclusies springen uit deze cijfers naar voren. Alle deelnemende landen zien niet alleen de omvang van hun handelsverkeer (zij het in zeer bescheiden mate) uitbreiden, doch tevens hun netto deviezenpositie verbeteren. Dit vloeit natuurlijk voort uit het feit, dat men in Schuman-Europa de leveranciersfunctie van het "buitenland" in vrij sterke mate overneemt (export van werkloosheid). Zoals reeds werd aangetoond, werkt deze indirecte invloed om verschillende redenen in veel sterkere mate door dan de directe invloed, die ontstaat door de toeneming van de

vraag over en weer.

De uitbreiding van het handelsverkeer in het Schumangebied kan dan ook - zoals men uit het schema kan berekenen - voor 60% verklaard worden uit het overnemen van de leveranciersfunctie van de niet-deelnemende landen.

Nu is het natuurlijk mogelijk, dat in de practijk de situatie ongunstiger ligt dan uit deze cijfers blijkt. Het is echter zonder meer duidelijk, dat gegeven de geschetste tendenties, gegeven voorts de geringe quantitatieve betekenis van de verschijnselen (uitsmeren van het effect over vele jaren), er van een betalingsbalanseffect nauwelijks sprake kan zijn. Zelfs bij een fout van b.v. 100% in de gegeven schattingen kan men niet spreken van drastische veranderingen. Voor zover men hier echter toch côute que coûte een betalingsbalansprobleem zou willen construeren, zou het volgende aangetekend kunnen worden. Zoals uit de gegeven cijfers blijkt - en geheel in de lijn der verwachtingen ligt - hebben de landen met hoge rechten relatief het geringste netto deviezenvoordeel. Deze landen zullen dan ook de grootste bedragen uit het te creëren fonds toegewezen krijgen. Deze toewijzingen vormen dan in feite een verkapte steun aan de betalingsbalans, zodat genoemde landen hierin compensatie vinden voor hun invoerrechtenoffer. De landen met het geringste invoerrechtenoffer zien daartegenover relatief minder van de gestorte fondsen terug. en offeren deze in feite voor hun partners. Het is uiteraard niet uit te maken, of het bovenstaande deviezenvoordeel groter is dan het geschetste eventuele deviezennadeel. Het moet echter onmogelijk worden geacht om voor- en nadelen op een goudschaaltje tegen elkaar af te wegen. Het komt ons voor, dat het betalingsbalanseffect gering is. Mochten tegen de verwachting in de tariefreducties werkelijk tot grote betalingsbalansproblemen aanleiding geven, dan zou de gehele problematiek aanzienlijk gecompliceerd worden.

Twee theoretische oplossingen zijn dan mogelijk n.l. :

a. De meest logische benadering is in dit geval een koerscorrectie, omdat de vermindering van het invoerrecht in feite de pendant is van een appreciatie van de valutaeenheid, zodat een koersverandering de juiste correctie hierop vormt. Tegen koerscorrecties bestaan echter vele practische bezwaren, die hier niet verder zullen worden genoemd.

b) De politieke autoriteit zou productieve leningen kunnen verschaffen (boven de reeds genoemde steun) teneinde de betalingsbalans te verbeteren.

In de practijk moet het echter onmogelijk worden geacht om uit te maken, in hoeverre speciaal de tariefreducties de betalingsbalans hebben belast, mede omdat juist de betalingsbalansveranderingen met de niet-deelnemende gebieden hierdoorheen spelen, waar men periodiek liberaliseert, deliberaliseert, contingenten verhoogt, verlaagt etc. etc.

Al deze invloeden zijn in de practijk niet te ontwarren - zodat het onwaarschijnlijk is dat in dit opzicht een practisch hanteerbare formule zou kunnen worden gevonden.

De Nederlandse betalingsbalans.

Na het voorafgaande kan men hierover kort zijn. Nederland wordt relatief protectionistischer, zodat de kosten van levensonderhoud zullen stijgen.

Het laat zich aanzien, dat deze stijging beperkt zal zijn. Wanneer men aanneemt, dat het gewogen gemiddelde van het Schumantarief t.o.v. het buitenland (dat thans 13 % bedraagt) op ongeveer hetzelfde niveau gehandhaafd blijft, zal het Nederlandse tarief van 8% tot ± 13 % stijgen. Voor de kosten van levensonderhoud betekent dit voorshands een geringe stijging, die uitgesmeerd kan worden over verschillende jaren. Ook dit effect kan dus verwaarloosd worden.

4. De invloeden op de thans beschermde bedrijven en daardoor indirect op de nationale welvaart.

De invloed der bescherming - zowel door invoerrechten als door andere maatregelen - is het grootst op die beschermde bedrijven, welke juist door die bescherming kunnen bestaan; en daardoor indirect op het beeld der nationale economie. Juist hier ligt een stuk nationale welvaartspolitiek, dat in de cijfers en percentages der punten 1, 2 en 3 niet zijn uitdrukking vond: juist waar hoge bescherming invoer remt, daar zullen de totale bedragen der invoerrechten gering zijn. Politiek ligt hier de kern der bescherming en juist op dit punt is groot verzet tegen de plannen-Beyen in het buitenland - en wellicht ook in Nederland - te verwachten.

Hierop wordt in hoofdstuk H van deze nota teruggekomen.

C. Omvang en inhoud van de tariefgemeenschap.

Het zal in de practijk noodzakelijk zijn om aan te sluiten bij de spelregels, die het G.A.T.T. heeft ontworpen, terwijl het ook gewenst is om, indien dit mogelijk is, aangesloten te blijven bij E.P.U. en O.E.E.C.

Wij menen, dat de tariefgemeenschap in eerste instantie betrekking moet hebben op quantitatieve zowel als qualitatieve importrestricties. Wat de eerste categorie van belemmeringen betreft betekent dit, dat een eventuele verdergaande liberalisatie in het Schuman-gebied plaats zou moeten vinden binnen het kader van art.8 van de Code, dat als volgt luidt:

" Two or more member Countries forming part of a special "customs or monetary system may apply to one another in ad- "dition to measures of liberalisation of trade taken in ac- "cordance with art. 2 other measures of liberalisation of "trade without extending them to the other member countries"

Ook met de tarieven kan men t.o.v. de niet-deelnemende landen discrimineren, mits de gegeven formule aansluit bij die van het G.A.T.T.

Art. XXIV, lid 8, van de Algemene Overeenkomst inzake Tarieven en Handel omschrijft een douane-unie als volgt:

"A customs union shall be understood to mean the substitution "of a single customs territory for two or more customs "territories, so that

"(i) duties and other restrictive regulations of commerce
" (except, where necessary, those permitted under Articles
" XI, XII, XIII, XIV, XV and XX) are eliminated with
" respect to substantially all the trade between the con-
" stituent territories of the union or at least with
" respect to substantially all the trade in products
" originating in such territories, and,
"(ii) subject to the provisions of paragraph 9, substantially
" the same duties and other regulations of commerce are
" applied by each of the members of the union to the
" trade of territories not included in the union";

Ter verduidelijking diene, dat de uitzondering tussen haakjes van (i) betrekking heeft op "balance of payments import and export restrictions" en op zekere andere restricties van het handelsverkeer, welke het G.A.T.T. toestaat, doch niet op de "overmatige invoer" clausule van artikel XIX of op de "opvoedende bescherming" van artikel XVIII. "Substantially all the trade" moet worden opgevat in de zin, dat enkele invoerrechten of "restrictive regulations" wel kunnen blijven bestaan, doch zij mogen tegenover het geheel van het handelsverkeer slechts een geringe betekenis hebben.

Bovenstaande formule houdt dus in, dat een gedeeltelijke reductie der invoerrechten (b.v. halvering) een niet hanteerbaar voorstel is, aangezien men dan geen aansluiting heeft bij het G.A.T.T. Zoals reeds werd opgemerkt, zal men tot een gemeenschappelijk tarief ten aanzien van de buitenwereld moeten komen, dat gelijk moet zijn aan het gewogen gemiddelde van de bestaande rechten der zes landen. Dit moet uiteraard nader worden uitgewerkt.

D. DE METHODIEK EN DE VERHOUDING TOT ANDERE PLANNEN.

Over de bestaande plannen wordt verwezen naar bijgaande
./. nota № 1074/53/vBla/RB, waarin een gedragslijn voor Nederland binnen die plannen wordt geschetst. Binnen de Europese Gemeenschap zal uiteraard eveneens de discussie over de methode ontbranden, waarbij stellig de hoge tarieven van sommige landen een moeilijke barrière zullen vormen. De economische sub-commissie dient zowel voor de gezamenlijke politiek der zes landen in de bestaande onderhandelingen als voor de methode voor verlaging - en uiteindelijke opheffing - binnen de Europese Gemeenschap een methode voor te stellen; het is echter de vraag, of deze wel in het ontwerp-verdrag moet worden vermeld, ook al moet in het verdrag stellig wel worden aangegeven, dat men binnen een bepaalde tijd bepaalde vorderingen naar de "marché unique" moet hebben gemaakt.

Stellig zal zich bij de discussie hierover het probleem aandienen, of men per sector en eventueel per product moet gaan werken. Ervóór pleit, dat zulks het gemakkelijkste in-

zicht biedt en ook voor het bedrijfsleven zelf het duidelijkst is, terwijl juist op die wijze de "troubles fondamentaux" en de "escape-clauses" het meest direct in discussie komen. Ertégen pleit echter, dat bestudering per sector en per product - en bij bestudering per sector valt men vrijwel automatisch in bestudering per product - het gevaar schept, dat men ook regeling per sector en product krijgt, waardoor het inwendig zo sterk samenhangende beeld der globale approach in gevaar zou kunnen komen. De ervaring leert, dat juist hier de grote struikelblokken liggen, mede omdat zich juist hier de "pressure-groups" binnen elk land het felst zullen wezen; gaat het verband op de ene of andere wijze verloren, dan kan de gehele algemene approach als verloren worden beschouwd. Toch zal, als gezegd, bestudering per sector en per product onontkoombaar zijn. Hiervoor ware een werkgroep in te stellen.

E. DE ECONOMISCHE CONSEQUENTIES VOOR NEDERLAND.

Hier moet een principiele opmerking voorafgaan, welke aanstonds bij de monetaire vraagstelling wel zal moeten worden herhaald: Nederland heeft de stap gezet en het moet nu consequent deze uitwerken. Dat wil zeggen, dat het niet aanstonds door andere landen moet worden gevangen op een terughoudendheid zijnerzijds, welke immers terughoudendheid van andere landen ook op andere gebieden zou rechtvaardigen. Eisen wij een super-nationale approach door bepaalde bevoegdheden aan de Europese Gemeenschap toe te vertrouwen, dan moet zulks een logisch geheel vormen. Juist in aansluiting op wat in de eerste bladzijden van deze nota is gesteld, moet men óf de durf hebben Europa als geheel - zij het thans nog slechts klein Europa - te moderniseren door het tot een andere structuur te brengen, óf men moet van den beginne inzien, dat een eigen aarzeling op een belangrijk onderdeel heel het werk tot een holle phrase maakt. Is inderdaad het verschil tussen de nationale "welvaartsstaten" de basis van de huidige Europese onvolkomenheid - en de E.C.E. heeft gelijkt, wanneer zijn rapport dat aan de kaak stelt - dan moeten wij bij een aanval

op dat in zichzelf verdeelde systeem wel beseffen, dat wij ook onze eigen welvaartssystemen moeten durven offeren; doen wij dat niet, dan mogen wij dat ook van anderen niet vragen. Het schijnt, dat men dit nog niet overal voldoende voor ogen heeft gehad. Het is noodzakelijk, dat zulks thans dezer dagen ten volle geschiedt en principieel wordt uitgemaakt, daar bij gebreke daarvan het ontwerpen van oplossingen wel uiterst moeilijk wordt; dat het hier overigens "slechts" het principe geldt en zulks niet beduidt, dat wij onvoorzichtig moeten worden, zal wel niet behoeven te worden gezegd.

In zeer grote trekken kan worden gezegd, dat de positie van Nederland zal winnen door de vergroting van de "binnenlandse" afzetmarkt, doch zal lijden onder de stijging van de levenskosten en van de handelspositie tegenover de buitenwereld; buiten deze economische berekeningen staat echter de ook economisch niet te veronachtzamen stijging van de politieke kracht en veiligheid ook voor Nederland. Wanneer in zijn bekend prae-advies Prof. Verdoorn de integratie gevaarlijk acht, vergeet hij enigermate, dat een verder voortleven onder louter nationale protectie ook economisch grote gevaren voortroept.

Doch, gelijk gezegd, één en ander moet mede met het oog op onze industrialisatiepolitiek van alle kanten onder ogen worden gezien, zodat Nederland op zeer korte termijn positief weet, waar het wil staan.

F. De functionele werkzaamheden.

In klemmende paragrafen hebben zowel de O.E.E.C. als vooral de E.C.E. aangetoond dat er een onverbreekbare samenhang tussen de diverse onderdelen van het maatschappelijke leven bestaat. Miskent men dat, en treft men regelingen per sector of zelfs per product, dan snijdt men daardoor juist de typische trek van ons technische tijdperk af: de noodzakelijke tendens van het overgaan van de werkers van de ene tak van productie naar de andere. Zo is het b.v. zeer duidelijk, dat de blijkende en de verscholen agrarische overbevolking de technische verbetering van de landbouw op vele plaatsen remt en dat reeds om die reden een oplossing binnen de landbouw - laat staan per product - sociaal en economisch onmogelijk is. De moeilijkheid is nu echter juist, gelijk reeds eerder is aangeduid, dat men thans onder decennia-oude nationale systemen van beschermende werkloosheid-bestrijding een gebouw heeft opgetrokken, dat niet door de "marché commun" als vanzelf kan worden gemoderniseerd, doch dat door een ander - Europees - gebouw moet worden vervangen. Dat eist dus vakwerk, doch het eist bovenal een visie op het gehéél. Conclusie: Ook wanneer studie per sector en per product onmisbaar zou blijken, (wij betwijfelen of dit mogelijk zal zijn), blijkt regeling per sector en per product slechts voor een doelbewuste overgangstijd aanvaardbaar.

Juist ook hierin en hierom is de adaptatie-regeling de kern van de Nederlandse voorstellen geworden.

In Rome heeft vooral de Italiaanse Minister van Buitenlandse Zaken, conform de gedachten van het oude plan-Pflimlin, de sectorsgewijze behandeling afgewezen. Inderdaad blijft bij een regeling per sector elk land het gevaar lopen, dat juist de voor dat land kwetsbare sectoren óf ongeregeld blijven - In Italië het bevolkingsoverschot - óf buiten de "bescherming per sector" vallen - in Italië groenten en fruit, een hunner hoofdproducties - òf worden getroffen door regelingen, welke zijn gebaseerd op de onnodig hoge kostprijzen van anderen. Men hebben oog voor het feit, dat ook Nederland met zijn zeer speciale uitvoer op die wijze eenzijdig kan worden "geïntegreerd", waardoor zijn sterke posities worden getroffen en zijn zwakke niet geholpen. Zo heeft Nederland bij de aanvaarding van het Schumanplan welwillend de zeggenschap over een zijner weinige sterke exportproducten, cokes,

opgegeven, zulks onder het uitdrukkelijk uitspreken der verwachting, dat het Schumanplan een algehele economische integratie zou inluiden.

Juist dit probleem doet de geweldige afmetingen van het Europese vraagstuk onderkennen. De oplossing schijnt inderdaad te moeten liggen in globale formules én voor de opheffing aller belemmeringen, én achter ook in de Europese opbouw, waarbij om beide redenen van kwetsbaarheid en van opbouw-techniek een leiding per sector onmisbaar schijnt; deze leiding mag echter niet autonoom zijn. De verhouding met vakministeries binnen een Regering dringt zich hier op.

Wellicht zou een aantal "leidings-sectoren" vooral in de aanvang beperkt kunnen worden tot enkele.

Acht men dit voor andere landen onaanvaardbaar, dan moet toch voor ogen worden gehouden, dat zulks uiteindelijk onontkoombaar zal zijn.

. Het monetaire aspect.

De heftigste critiek op het principe van de Nederlandse approach is vermoedelijk wel vervat in de aanval van de Duitse Minister Erhard, duidelijk beschreven in bijgaand artikel van Dr. Hans Ilau in de Frankfurter Algemeine Zeitung van 6.3.1953+). Gesteld wordt dat de tolmuren minder ernstige belemmeringen vormen dan de deviezencontrole, welke op nationaal perfectionistische wijze een "blinde" vorm van protectie hanteert, waarbinnen rijp en groep kan opbloeien; bestrijdt men nu de handelsbelemmeringen zonder de wortel van het kwaad der deviezenbeheersing aan te tasten, dan komt men nimmer tot een modernisering van Europa; daarom ga de opheffing der "Devisenzwangwirtschaft" voorop.

Geantwoord kan worden, dat op de duur beide noodzakelijk zijn, en dat een nationalistisch hanteren der handelsbelemmeringen toch waarlijk kwaad genoeg heeft gesticht; doch erkend moet worden dat men uiteindelijk ook in de Nederlandse voorstellen niet aan een oplossing der monetaire vraagstukken kan ontkomen.

Juist ook hier moet Nederland reeds nu weten wat het wil : wil het monetaire geheel souverein blijven, dan staat het in zijn reeds gedane voorstellen wel byzonder zwak.

Doch los hiervan moeten twee aparte problemen in elk geval gezien worden:

+) Zie bijlage.

a.- de moeilijkheden, die voortvloeien uit een fundamenteel betalingsbalans desequilibrium,

b.- andere moeilijkheden.

In het eerste geval zou de Politieke Gemeenschap de bevoegdheid moeten hebben om onder verantwoordelijkheid aan het Europese Parlement dwingend voorschriften uit te vaardigen, die dit fundamenteel disequilibrium opheffen, aangezien een algemene verstoring van de betalingsbalans tegen de belangen van de gemeenschap ingaat.

De formule, die men hiervoor uit zou kunnen werken, zou aan de volgende -niet in alle opzichten met elkaar te rijmen - criteria moeten voldoen:

1o. een maximum aan nationale souvereiniteiten overlaten,

2o. theoretisch zuiver zijn,

3o. practisch hanteerbaar.

In deze richting zou b.v. een formule gaan, die aansluit bij een bepaalde quantitatieve verstoring van de overall-betalingsbalans, waarbij deze bezien moet worden op drie aspecten n.l. :

a) regionaal (E.P.U.-balans, $-balans, rest van de balans),

b) qualitatief (voor wat betreft de samenstelling van schulden en vorderingen),

c) quantitatief.

Wanneer de in deze formule aangegeven grenzen zouden worden overschreden, zou de E.P.G. in kunnen grijpen om de nodige maatregelen te treffen, die uiteraard niet gebaseerd mogen zijn op quantitatieve of qualitatieve restricties. Men bereikt hiermede, dat het tere punt van het ingrijpen in de nationale souvereiniteit tot een minimum wordt beperkt, doch wel effectief (ex-post)plaatsvindt, indien het Europese belang wordt geschaad door de nationale politiek. De prikkel tot een gezond financieel beheer zou hierdoor mogelijk kunnen worden versterkt. Er is hier een belangrijk verschil met de huidige procedure via de Managing Board, die slechts een adviserende stem heeft. De E.P.G. is namelijk verantwoording verschuldigd voor haar daden aan het Europese Parlement, welke constructie in de Managing Board nooit mogelijk is. Wel zou dit dus inhouden, dat het Europese Parlement bepaalde maatregelen van het nationale Parlement ongedaan kan maken, indien deze tegen de belangen van de Gemeenschap ingaan. Uiteraard is het bovenstaande

gebaseerd op het huidige E.P.U.-systeem van vaste wisselkoersen. Onder een stelsel van flexibele wisselkoersen worden genoemde problemen uiteraard vereenvoudigd.

H. Readaptatie-problemen.

Naast de betalingsbalansmoeilijkheden zijn er de moeilijkheden, die in de bedrijfstakken ontstaan, wanneer er geen sprake is van een fundamenteel betalingsbalans disequilibrium.

Men zou in theorie drie categoriën van bedrijven kunnen onderscheiden, n.l.:

1) bedrijven, die ten alle tijde ten dode opgeschreven zijn en na verloop van tijd om zeep worden gebracht.
2) Bedrijven, die door sanering een verjongingskuur kunnen ondergaan. Deze zouden - in de gedachtengang van het memorandum - gesteund moeten worden door het fonds.
3) Bevoordeelde uitbreidende bedrijven. Gezien de gunstige vooruitzichten van de laatsten kunnen deze een beroep doen op de kapitaalmarkt. Deze categorie levert verder geen moeilijkheden op.

Wat de onder 1 en 2 genoemde categoriëen van bedrijven betreft menen wij, dat het niet mogelijk zal zijn om een criterium aan te geven, welke bedrijven onder categorie 1 en welke onder categorie 2 zouden kunnen uitvallen. Theoretisch zou de begrenzing zo moeten liggen, dat die bedrijven zouden moeten uitvallen, die niet passen in het raam van de "natuurlijke concurrentieverhoudingen". In dit verband zou verwezen kunnen worden naar Nota 936/'53 over "Het vraagstuk van de interne disproportionaliteiten in het te integreren gebied", die 11 Maart j.l. aan de leden van de Commissie Beyen werd toegezonden. In deze nota werd getracht aan te tonen, dat door verschillende fundamentele structuurveranderingen in het huidige maatschappelijke bestel het begrip "natuurlijke concurrentieverhoudingen" practisch geen inhoud meer heeft. Juist mede hierdoor is het hanteren van het begrip "gemeenschappelijke verantwoordelijkheid" via het adaptatiefonds een uiterst moeilijke zaak, zowel econo-

misch als politiek; politiek óók, omdat er vermoedelijk bezwaar zal rijzen tegen overheidsfinanciering als zodanig.

Inmiddels staat dus vast, dat het Nederlandse Memorandum II een concrete procedure aangeeft en dat de Minister in Rome hieraan mondeling de gedachte heeft toegevoegd, dat een land automatisch uitstel van een maatregel der Gemeenschap zou kunnen verkrijgen, wanneer het zijn beroep op dreigende "troubles fondamentaux" zou doen vergezeld gaan van een schematisch plan voor een Europese oplossing.

Inmiddels is in Straatsburg het volgende artikel (83) over deze aangelegenheid aanvaard:

"Art.83 - 1. Een Europees Wederaanpassingsfonds wordt opgericht, dat bestemd is, in geval daaraan behoefte bestaat, hulp te verlenen aan ondernemingen en arbeiders, teneinde de geleidelijke instelling van de in artikel 81 bedoelde gemeenschappelijke markt te bevorderen; de aard van deze hulpverlening is bepaald in artikel 56 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal.

2. Dit fonds wordt gevoed :

(i) door bijdragen van de deelnemende Staten;

(ii) door leningen van de Gemeenschap;

(iii) door een jaarlijkse heffing van maximaal 5 procent over het bedrag van de bestellingen, die gedaan zijn ter uitvoering van de in artikel 101 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Defensie Gemeenschap bedoelde programma's.

De grondslag van de heffing, binnen de hierboven bepaalde grenzen, en de wijze van omslag en inning worden door een wet van de Gemeenschap bepaald.

3. Het fonds wordt door de Europese Uitvoerende Raad beheerd. Het Parlement houdt daarop toezicht. "

Hoe moet dit probleem nu verder worden gezien?

1) De "troubles fondamentaux" zijn ook hier niet tevo-ren te berekenen aan de hand van de verhouding tussen enerzijds de cijfers van de invoer uit de partnerlanden en anderzijds de totale nationale productie[x], maar toch zijn deze verhoudingen opvallend zwak.

Aandeel van de invoer van fabrikaten uit de deelnemende landen in % van de waarde van de totale industriële productie in Schuman-Europa.

	1951
Italië	5 %
Duitsland	5 %
Nederland	5 %
België	?
Frankrijk	6 %

De "troubles fondamentaux" zullen zich voordoen in de bedrijven, welke nu onder de beschutting van nationale bescherming vallen. Soms zal geleidelijke opvoering der concurrentie door vrijmaking van het handelsverkeer de betrokken bedrijven in staat stellen zich geleidelijk te moderniseren of om te schakelen; in andere gevallen zullen zij spoedig of uiteindelijk moeten verdwijnen. Juist ook weer hier zullen de landen - en zal ook Nederland - moeten begrijpen, dat men niet beide dingen tegelijk zal kunnen hebben: een gerationaliseerd, inwendig gespecialiseerd, Europa, en tóch een behoud van wat in de nationale welvaartsbeschutting kunstmatig is opgezet en in leven gehouden. Dit zij dus ook voor ons eigen land nadrukkelijk gezegd.

Het begrip "troubles fondamentaux" kan o.i. dus alleen slaan op twee gevallen:

a. bedrijven, welke betrekkelijk lange tijd van aanpassing behoeven, wat zich vooral ook in de agrarische sector zal voordoen;
b. bedrijven, welke zó kunstmatig zijn, dat zij zullen moeten verdwijnen.

x) Hier alleen industrieel nagegaan, voor agrarische producten liggen de cijfers nu niet voorhanden.

Is dit begrip onder een b.v. quantitatieve formule te vangen?

Voor de landbouw stellig niet, voor de industrie misschien? B.v. als de productie met een bepaald percentage daalt?

Of wil men het gehele begrip laten vorm nemen in een op de casuïstiek te baseren "jurisprudentie"? Een uiterst gevaarlijk experiment!

In elk geval moet dit in de economische sub-commissie tot klaarheid worden gebracht.

2) Over de wijze van fondsvorming in Memorandum II nog zeer vaag gehouden: directe inkomsten der gemeenschap, bijdragen of garanties der deelnemende landen, en hulp van buiten. Alles hangt hier af van de vraag, of men zich wil bepalen tot de allergrootste noodgevallen, dan wel een serie plannen wil financieren; de deels zeer politiek getinte keuze in dit opzicht zal de omvang van de fondsen moeten bepalen.

Hierbij rijst ook de vraag of men per sector de fondsen niet alleen wil doen werken, doch ook doen samenstellen; fondsvorming -en fondsbesteding per sector en per product?-- houdt grote gevaren in.

3) Wanneér het fonds moet bijspringen en wát de landen zelf moeten doen om die hulp te verkrijgen hangt samen met het onder 1) en 2) besprokene.

Wellicht zou men de gedachte van een bij de aanvragen in te dienen levensvatbaar plan in dit opzicht nader kunnen uitwerken, door punt II van het Memorandum II nader te preciseren. Juist hierbij dringt het gevaar van casuïtiek zich op : men denke aan de stellig aanwezige nationalistische elementen in de Organen der Gemeenschap - zie ervaring K.S. . - doch een algemene formule is uiterst moeilijk te vinden.

4) Andere middelen ter leniging van spanningen, buiten hulp van de fondsen der gemeenschap, zijn denkbaar. Men leze in de "Convention relative aux dispositions transitoires" van K.S.G. de paragrafen 23 en volgende over de "Mesures générales de sauvegarde". Men denke voorts aan het arsenaal van internationale hulpmiddelen op investeringsgebied; in de laatste tijd is er wel eens op gewezen, dat "minder-ontwikkelde gebieden" zich ook binnen West-Europa voordoen.

.-.-.-.

SLOT Nadat dit "working paper" zal zijn besproken, kan per onderdeel de technische uitwerking worden bepaald.

D.G.v.d. B.E.B.
Afd. Alg.Integratie.
Wem.
25 Maart 1953

S-11-374-35-3-'53